

**SIYOSIY PARTIYALAR FAOLIYATIDA PRAGMATIK YONDASHUV:
NAZARIY VA AMALIY TAHLIL**

Qodirov Jamshidbek Ikromjon o'g'li
Qo'qon davlat universiteti magistranti
qodirovjamshidbek436@gmail.com
Tel.: +998917367878

Аннотация

Mazkur ilmiy maqolada siyosiy partiyalar faoliyatida pragmatik yondashuvning nazariy asoslari, uning demokratik jamiyat sharoitidagi o'rni va ahamiyati hamda amaliy natijalari tahlil qilinadi. Tadqiqotda siyosiy partiyalarning jamiyat manfaatlariga moslashuvi, elektorat bilan ishlash mexanizmlari, qonun ijodkorligi va parlament nazoratidagi ishtiroki birinchi taqdim etilgan manba materiallari asosida keng yoritiladi. O'zbekiston Respublikasida ko'ppartiyaviylik tizimining shakllanishi va rivojlanishi jarayonida pragmatik yondashuv siyosiy partiyalar faoliyati samaradorligini oshiruvchi muhim omil ekanligi asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari siyosiy partiyalar faoliyatini takomillashtirish, ularning jamiyatdagi nufuzi va ta'sirchanligini oshirishda ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

Kalit so'zlar: siyosiy partiyalar, pragmatizm, demokratik jarayonlar, elektorat, siyosiy islohotlar, ko'ppartiyaviylik.

**ПРАГМАТИЧЕСКИЙ ПОДХОД В ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОЛИТИЧЕСКИХ
ПАРТИЙ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЙ И ПРАКТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ**

Кодиров Жамшидбек Икромжон ўгли
Магистрант Кокандского государственного университета
qodirovjamshidbek436@gmail.com
Тел.: +998917367878

Аннотация

В данной научной статье анализируются теоретические основы прагматического подхода в деятельности политических партий, его роль и значение в условиях демократического общества, а также практические результаты его применения. В исследовании подробно освещаются вопросы адаптации политических партий к интересам общества, механизмы работы с электоратом, участие в законотворческой деятельности и парламентском контроле на основе первичных источников. Обосновывается, что в процессе формирования и развития многопартийной системы в Республике Узбекистан

прагматический подход является важным фактором повышения эффективности деятельности политических партий. Результаты исследования имеют научно-практическое значение для совершенствования деятельности политических партий, а также повышения их авторитета и влияния в обществе.

Ключевые слова: политические партии, прагматизм, демократические процессы, электорат, политические реформы, многопартийность.

PRAGMATIC APPROACH IN THE ACTIVITIES OF POLITICAL PARTIES: THEORETICAL AND PRACTICAL ANALYSIS

Qodirov Jamshidbek Ikromjon o'g'li

Graduate student at Kokand State University

qodirovjamshidbek436@gmail.com

Tel.: +998917367878

Abstract

This scientific article analyzes the theoretical foundations of the pragmatic approach in the activities of political parties, its role and significance in a democratic society, as well as its practical outcomes. The study thoroughly examines the adaptation of political parties to societal interests, mechanisms of engagement with the electorate, and their participation in lawmaking and parliamentary oversight based on primary sources. It is substantiated that, in the process of formation and development of a multi-party system in the Republic of Uzbekistan, the pragmatic approach serves as an important factor in enhancing the effectiveness of political parties' activities. The research findings have scientific and practical significance in improving the performance of political parties and increasing their authority and influence in society.

Keywords: political parties, pragmatism, democratic processes, electorate, political reforms, multiparty system.

1. Kirish (Introduction)

Zamonaviy demokratik jamiyatda siyosiy partiyalar davlat va jamiyat o'rtasida muhim vositachi institut sifatida faoliyat yuritadi. Ular fuqarolarning siyosiy irodasini ifodalash, davlat hokimiyati organlarini shakllantirish va jamiyat manfaatlarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Siyosiy partiyalarsiz demokratik boshqaruvni, siyosiy raqobatni va fuqarolik jamiyatini tasavvur etib bo'lmaydi.

O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishganidan so'ng ko'ppartiyaviylik tizimini shakllantirish va rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilandi. Siyosiy partiyalar faoliyatini huquqiy jihatdan tartibga soluvchi normativ-huquqiy baza yaratildi, ularning parlament va mahalliy vakillik organlaridagi

ishtiroki kengaytirildi. Shu bilan birga, siyosiy partiyalar faoliyatiga bo‘lgan talab ham sezilarli darajada oshdi.

Bugungi globallashuv va siyosiy modernizatsiya sharoitida siyosiy partiyalar faoliyatining samaradorligi faqat mafkuraviy shiorlar yoki deklarativ bayonotlar bilan emas, balki real ijtimoiy-iqtisodiy muammolarni hal etishdagi amaliy natijalari bilan baholanmoqda. Jamiyat siyosiy partiyalardan aniq tashabbuslar, hayotiy takliflar va mas’uliyatli yondashuvni kutmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, siyosiy partiyalar faoliyatida pragmatik yondashuv masalasi alohida dolzarblik kasb etadi. Pragmatizm siyosiy qarorlar, dasturlar va tashabbuslarni ularning real natijalari, jamiyat taraqqiyotiga qo‘shgan hissasi va amaliy samaradorligi asosida baholashni nazarda tutadi. Ushbu maqolaning maqsadi siyosiy partiyalar faoliyatida pragmatik yondashuvning nazariy va amaliy jihatlarini O‘zbekiston tajribasi asosida tahlil qilishdan iborat.

2. Tadqiqot metodologiyasi (Methods)

Mazkur tadqiqot IMRAD modeli asosida olib borildi va unda umumilmiy hamda maxsus siyosatshunoslik metodlaridan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida tahlil va sintez, tizimli yondashuv, qiyosiy-siyosiy tahlil, mantiqiy umumlashtirish hamda normativ-huquqiy hujjatlarni o‘rganish metodlari qo‘llanildi.

Tadqiqotning nazariy-metodologik asosini siyosiy partiyalar faoliyati, ularning funksiyalari va siyosiy tizimdagi o‘rni haqidagi ilmiy konsepsiyalar tashkil etdi. Xususan, pragmatizm nazariyasi siyosiy partiyalar faoliyatini baholashda muhim metodologik yondashuv sifatida tanlandi. Ushbu yondashuv siyosiy jarayonlarni ideologik nuqtayi nazardan emas, balki ularning amaliy natijalari asosida tahlil qilish imkonini beradi.

Tadqiqotning empirik bazasini O‘zbekiston Respublikasining Konstitutsiyasi, “Siyosiy partiyalar to‘g‘risida”gi Qonun, Saylov kodeksi, Oliy Majlis faoliyatiga oid materiallar hamda birinchi taqdim etilgan fayldagi nazariy va amaliy ma’lumotlar tashkil etdi. Ushbu manbalar siyosiy partiyalar faoliyatining hozirgi holatini va rivojlanish tendensiyalarini tahlil qilish imkonini berdi.

3. Tadqiqot natijalari (Results)

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, siyosiy partiyalar faoliyatida pragmatik yondashuvni qo‘llash ularning jamiyatdagi nufuzi va siyosiy jarayonlardagi ta’sirchanligini sezilarli darajada oshiradi. Xususan, elektorat manfaatlarini chuqur o‘rganishga asoslangan dasturiy hujjatlar siyosiy partiyalarning ijtimoiy bazasini kengaytirishga xizmat qilmoqda.

Birinchi taqdim etilgan manba materiallari tahlili shuni ko‘rsatdiki, O‘zbekistonda siyosiy partiyalar parlament faoliyatida tobora faolroq ishtirok etmoqda. Qonun ijodkorligi jarayonida partiyaviy fraksiyalarning tashabbuslari, taklif

va e'tirozlari muhim ahamiyat kasb etmoqda. Bu esa siyosiy partiyalarning faqat saylov davrida emas, balki doimiy ravishda siyosiy jarayonlarda ishtirok etayotganini ko'rsatadi.

Shuningdek, pragmatik yondashuv siyosiy partiyalarning jamoatchilik bilan ishlash faoliyatida ham namoyon bo'lmoqda. Aholi bilan bevosita muloqot, joylarda muammolarni o'rganish va ularni hal etishga qaratilgan amaliy tashabbuslar partiyalarga bo'lgan ishonchni oshirishga xizmat qilmoqda. Tadqiqot natijalari siyosiy partiyalar faoliyatining samaradorligi ko'p jihatdan ularning amaliy natijalarga yo'naltirilganligiga bog'liq ekanligini ko'rsatdi.

4. Muhokama (Discussion)

Olingan natijalar pragmatik yondashuv siyosiy partiyalar faoliyatida strategik ahamiyatga ega ekanligini tasdiqlaydi. Ushbu yondashuv partiyalarning mafkuraviy faoliyatini real ijtimoiy ehtiyojlar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Natijada siyosiy partiyalar jamiyatdan uzilib qolmay, aksincha, uning real muammolariga yaqinlashadi.

Shu bilan birga, pragmatik yondashuv siyosiy raqobat muhitini kuchaytiradi. Partiyalar o'rtasidagi raqobat shiorlar emas, balki amaliy natijalar asosida shakllanadi. Bu esa siyosiy jarayonlarning sifat jihatidan yaxshilanishiga xizmat qiladi. Biroq tadqiqot jarayonida pragmatik yondashuvni joriy etishda ayrim muammolar ham mavjudligi aniqlandi.

Xususan, siyosiy partiyalarning tashkiliy salohiyati yetarli darajada rivojlanmaganligi, elektorat bilan muntazam muloqot mexanizmlarining to'liq yo'lga qo'yilmaganligi pragmatizm samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu bois, siyosiy partiyalar faoliyatida institutsional mexanizmlarni takomillashtirish va kadrlar salohiyatini oshirish muhim vazifa hisoblanadi.

5. Xulosa (Conclusion)

Xulosa qilib aytganda, siyosiy partiyalar faoliyatida pragmatik yondashuvni izchil joriy etish demokratik jamiyatni rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. IMRAD modeli asosida olib borilgan ushbu tadqiqot pragmatizm siyosiy partiyalar faoliyatining samaradorligini oshirish, ularning jamiyatdagi nufuzi va ta'sirchanligini kuchaytirishini ko'rsatdi.

O'zbekiston sharoitida siyosiy partiyalar faoliyatini pragmatik asosda tashkil etish fuqarolik jamiyatini mustahkamlash, siyosiy barqarorlikni ta'minlash va davlat boshqaruvi samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur maqolada keltirilgan xulosalar va takliflar mahalliy ilmiy jurnallarda chop etish hamda siyosiy partiyalar faoliyatini takomillashtirish jarayonida foydalanish uchun tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.

2. “Siyosiy partiyalar to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni.
3. O‘zbekiston Respublikasi Saylov kodeksi.
4. Sartori G. *Parties and Party Systems*.
5. Almond G., Powell G. *Comparative Politics*.
6. Dahl R. *Democracy and Its Critics*.
7. Duverger M. *Political Parties*.
8. Lipset S. *Political Man*.
9. Ware A. *Political Parties and Party Systems*.
10. LaPalombara J. *Political Development*.
11. Huntington S. *Political Order in Changing Societies*.
12. Katz R., Mair P. *Party Organization and Democracy*.